

Kvalita za spotřebitelem, spotřebitel za kvalitou

Tisková informace

SDRUŽENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ, z. ú.

k tématu: (NEJEN DVOJÍ) KVALITA POTRAVIN

Praha, 2017-11-15;

Pro SDRUŽENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ (SČS) jsou oblasti kvality a bezpečnost výrobků a služeb předmětem řady aktivit a ve vztahu k potravinám je tomu tak zvláště.

Při příležitosti tiskové konference SČS k tématu (NEJEN DVOJÍ) KVALITA POTRAVIN, konané v rámci aktivit Pracovní skupiny Potraviny a spotřebitel při České technologické platformě pro potraviny dne 15. 11. 2017 vydává SČS tuto informaci.

Situace na trhu

Zjištění orgánů dozoru potvrzují některé problémy ve vztahu ke kvalitě potravin tam, kde jsou ukazatele regulovány; k označování a případně i k bezpečnosti výrobku existuje celá řada poznatků, o kterých jsou spotřebitelé v ČR různými cestami informováni.

Jeví se, že vysoká aktivita podnikajících subjektů, kteří se neštítí zcela vědomě porušovat pravidla trhu a klamat spotřebitele, se týká medu. I na farmářských trzích bylo v posledních měsících odhaleno více prodejů falšovaného medu, nemluvě o výrobcích označených nesprávným botanickým původem medu či dokonce nesprávným označením země původu. Ne jednou je čínský med označován výrobcí jako pravý český med. V polovině října pak SVS odhalila v Jihomoravském kraji výrobu falšovaného medu.

Častá jsou i zjištění ohledně masa a masných výrobků (nelegální porážky a výroby, neznámý původ skladovaného masa, nepovolené přídavné látky v polotovarech /kebab/ z Polska či Německa), ale také nižší obsah masa ve výrobku (mortadela, jiné salámy, lunchmeat). Bohužel záchyt nižšího obsahu masa v salámech a jiných masných výrobcích je obecně vysoký, a to i u české produkce.

Nálezy u mléčných výrobků se týkaly zahraničních výrobků – nižší obsah tuků ve smetaně (Polsko) či tuku v sušíně sýru (Německo). Také několik vzorků másla vykazovalo nižší hodnoty tuku.

Kontrola rybích výrobků prokázala několik případů nižšího obsahu masa ve výrobku, či neuvedení přídavných látek v označení. Vysoký záchyt s ohledem na četnost kontrolovaných vzorků se projevil také u olivových olejů, které nespĺňovaly stanovené kvalitativní parametry. Víno je další výrobkovou skupinou s vysokým záchytem výrobků neodpovídajících legislativním požadavkům. Samostatným problémem jsou pak i hygienické prohřešky prodejen nebo restauračních provozoven.

To je jen krátký výběr z příkladů zveřejňovaných výsledků kontrol za poslední období. Jedná se o příklady, kdy spotřebitel těžko může tyto prohřešky předem rozpoznat a musíme tedy spoléhat na účinnost funkce a aktivity příslušných dozorových orgánů.

SČS ale nevnímá téma kvality na našem trhu pouze ve vztahu k případům porušení předpisů. Naší prioritou je kvalita výrobků obecně a orientace spotřebitelů v ní. Kvalita je pojem velmi relativní, neboť každý jedinec ji vnímá odlišně a subjektivně. Spotřebitel z dostupných informací ne vždy dokáže kvalitu posoudit, výrobky porovnat a vybrat si – většinou se rozhoduje podle toho, jak mu chutná, případně jaké má potravina složení a samozřejmě i podle ceny. A v tom spatřujeme hlavní problém. Každý by se měl umět rozhodnout na základě složení a kvalitativních ukazatelů potravin a nenechat se ovlivňovat pouze cenou anebo reklamou. Jsme přesvědčeni, že na našem trhu je široká nabídka potravin – jak od domácích producentů, tak z dovozu, a to kvalitních i méně kvalitních.

Prakticky u každé komodity nalezneme v obchodě levnější a dražší produkt, obvykle v souvislosti s nižší anebo naopak vyšší kvalitou, bohužel ale ne zákonitě. Za naprosto tendenční a zavádějící považujeme ale dehonestující invektivu, že naše země je „popelnicí Evropy“. Spotřebitel si dnes v ČR může vybrat a stejně jako další instituce mu v tom umíme a chceme pomáhat.

Dvojitá kvalita

Pod mediální zkratkou **dvojitá kvalita** se rozumí obchodní praktika, kdy výrobce pod identickou značkou, názvem potraviny a grafickým provedením obalu prodává na trzích různých zemí EU výrobek s odlišným složením.

Zástupci SČS se v posledních měsících účastnili více pracovních jednání a poskytovali i řadu vyjádření médiím k tomuto tématu. SČS opakovaně vyjádřilo svůj jednoznačný postoj, že pokud je výrobek uváděn na trh za podmínek popsaných výše, považujeme takový stav za porušení unijního práva, a to konkrétně za nekalou obchodní praktiku.

Ocenili jsme proto a sami i podporovali iniciativy vedoucí ke zviditelnění této problematiky (výstupy Ministerstva zemědělství, vyjádření paní europoslankyně Sehnalové, vyjádření paní eurokomisařky Jourové a dalších) s tím, že tyto iniciativy vnímáme i jako nástroj, který má uvedené nešvary eliminovat anebo od nich minimálně ty výrobce, kterých se to týká, bezprostředně odradit – a to principiálně na základě samoregulace resp. na základě využití již existujících právních nástrojů a možná větší odvahy tyto nekalé praktiky pojmenovávat a zveřejňovat.

Málo naplat, jednoznačné a jasné veřejné sdělení totiž nutí výrobce postupy měnit, aby si jím spotřebitele neodradili. Je ale třeba zdůraznit, že spotřebitelé dvojitou kvalitu jako zásadní problém „nikdy“ nevnímali a byl/je jim politiky spíše podsouván. A k tomu je potřeba připočítat i mediální obrázek včetně nepřesných interpretací provedených průzkumů atp., které samoregulační funkci trhu spíše podkopávají, než že by ji např. formou name and shame cíleně posilovaly.

Jinou věcí je otázka vnímání kvality potravin na různých trzích obecně. V příhraničních oblastech lidé jezdí nakupovat do Německa, Rakouska, ale také do Polska, a to zejména proto, že jsou přesvědčeni, že tam nakoupí kvalitnější potraviny.

Regulativní rámec: Co je to klamavá praktika?

Zákon o ochraně spotřebitele (634/1992 Sb.) zapracovává směrnici EU o nekalých obchodních praktikách (2005/29/ES). Zákon v § 4 vymezuje pojem klamavého chování. Nekalá praktika mj. zahrnuje

„... pravdivou informaci, jestliže vede nebo může vést spotřebitele k rozhodnutí ohledně koupě, které by jinak neučinil, pokud jakýmkoli způsobem uvádí nebo je schopna uvést spotřebitele v omyl...“.

„... obchodní praktiku, pokud ve věcných souvislostech, s přihlédnutím ke všem jejím rysům a okolnostem, vede nebo může vést k tomu, že spotřebitel učiní rozhodnutí ohledně koupě, které by jinak neučinil, a pokud zahrnuje - jakékoli uvádění výrobku nebo služby na trh, (...) které vede k záměně s jiným výrobkem nebo službou.

Je tak věcí kompetentních orgánů, aby posoudili dostatečnost a aplikovatelnost platné legislativy pro řešení „dvojitá kvalita“ na vnitřním trhu EU a konkrétně pak na trhu v ČR.

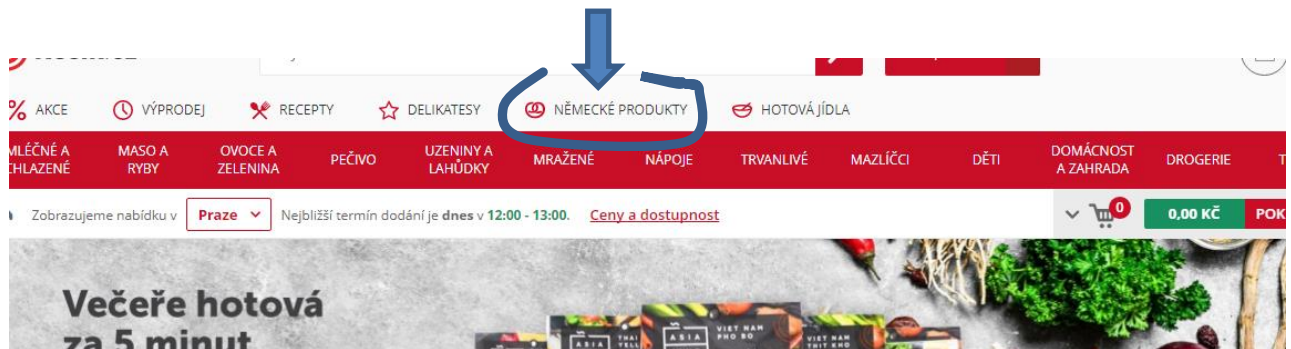
Je Pandořina skříňka otevřena?

Za podstatnější problém, než je vlastní regulační rámec a tedy zda tento postačuje, či zda je třeba ho změnit, považuje SČS na technické úrovni vymezení výrobků, u kterých spotřebitel nyní očekává oprávněně stejnou kvalitu, a tedy i stejné složení, stejné nutriční hodnoty dané potraviny etc.

V tomto ohledu zaznamenáváme po proběhlé kampani za „odstranění dvojí kvality“ velmi různé pohledy a vnímání této otázky ze strany zapojených stran i osob. Vymezení těchto výrobků ze strany politiků, veřejných orgánů, komentátorů, ale i spotřebitelských sdružení, jsou velmi různorodá a někdy je velmi složité jednotlivé aspekty těchto otázek i vůbec vymezit.

Z podtextu „kampaně“ kolem dvojí kvality intenzívně zaznívá jako by již předjímaný závěr vedoucí k podpoře orientace na domácí produkci: žádná dvojí kvalita, ověřená (kontrolovaná) produkce od našeho pole až po vidličku... A realita?

Na internetovém shopu (a nikoli jediném) přibyla nabídka výrobků německé proveniencí a jejich prodejnost silně narůstá.

Tedy nikoliv kýžená orientace na českou produkci a narůstající důvěra v ní, ale opak je současným výsledkem. Tak to možná chodí, když se politici chopí témat tendenčně, ale spíše se nám nabízí úsloví, kam že to vedou cesty dlážděné dobrými úmysly, či ten slavný příběh o Pandořině skřínce...

SČS velmi citlivě vnímá potřebu podpory orientace na domácí produkci. Musí se tak činit ale systémovými prostředky a cíleně, jak na skutečnou kvalitu a nutriční hodnoty potravin, tak na ty výrobce, kteří nejednají fér a ve prospěch spotřebitele. Paušalizace podle nás věci dopředu ještě nikdy neposunula.

Opatření ze strany EK

Česká eurokomisařka pro spotřebitelské otázky prezentovala v září na zasedání Zemědělského výboru PSP názor, že stávající směrnice o nekalých obchodních praktikách je dostatečným právním rámcem pro případ, kdy výrobce pod identickou značkou, názvem potraviny a grafickým provedením obalu prodává na různých trzích výrobek s odlišným složením. Podle ní může být takový případ být orgánem úřední kontroly potravin v členských státech vyhodnocen (a tedy také i postižen) jako nekalá praktika. A to přes to, že v údajích o složení výrobku je odlišné složení uvedeno správně. EK zahájila rovněž konzultace na přípravě jednotné metodiky, podle které by národní dozorové orgány postupovaly při posuzování těchto případů a přijímání náležitých opatření k ochraně spotřebitelů na trhu.

Normativní rámec pro metodiky a zkoušení

Důležitým počinem ke sladění postupů a metodik různých orgánů a subjektů je proto i zavedení Pokynu - ISO/IEC Guide 46 - Srovnávací zkoušení spotřebních výrobků a souvisejících služeb – Obecné zásady do soustavy Českých norem (ČSN).

Překlad dokumentu připravil Kabinet pro standardizaci (KaStan) jako úkol plánu technické normalizace zadaný ÚNMZ pro rok 2017. Kromě definic obsahuje dokument výčet zásad pro výběr

či odběr vzorků, výběr charakteristik a zkušebních metod, a dále i pro hodnocení a prezentace výsledků zkoušek.

Norma bude do soustavy českých norem zavedena na počátku prosince.

Publikace: Kvalita není (jen) dvojí

Hlavní smysl našich aktivit ve vztahu spotřebitel a potravin vidíme ale ve zlepšování vnímání různých stupňů kvality spotřebitelem a v jeho vzdělávání a v podpoře jeho orientace v různých komoditách potravin. Na toto je zaměřena zejména naše publikační činnost v edici zaměřené speciálně na toto téma - Jak poznáme kvalitu.

Publikační činnost SČS v této edici je prováděna v rámci priorit České technologické platformy pro potraviny (ČTPP) a její pracovní skupiny Potraviny a spotřebitel, jejíž činnost SČS koordinuje a řídí; a činnost skupiny je prostřednictvím ČTPP podpořena finančně Ministerstvem zemědělství.

Publikace naší edice mají podporovat vnímání různých úrovní a stupňů kvality potravin včetně identifikace určujících kvalitativních činitelů při výběru potravin: Kvalita není totiž jen dvojí. Kvalita je něco, co si vybíráme a co v řadě případů pak i sníme...

Edice je každoročně rozšiřována o další komodity potravin na trhu a jejími autory jsou vždy odborníci z daného oboru. Počet vydaných titulů už je ve třetí desítky. V edičním plánu na letošní rok byly naplněny tituly zaměřené na ryby a rybí výrobky, pivo, kávu, mražené krémy či sóju a výrobky z ní, a většina z nich byla již i vydána - viz veřejný přehled [Zde](#).

Kontakt:

Ing. Libor Dupal, předseda správní rady SČS a předseda Pracovní skupiny Potraviny a spotřebitel při České technologické platformě pro potraviny, dupal@regio.cz, mob. 602561856

Mgr. Viktor Vodička, ředitel SČS, vodička@regio.cz, mob. 732 266 150

<http://www.konzument.cz/>

<http://spotrebitelzakvalitou.cz/index.php>

<http://ctpp.cz/priorita-c-potraviny-a-spotrebitel>

Sdružení českých spotřebitelů, z. ú. (SČS) si klade za cíl hájit oprávněné zájmy a práva spotřebitelů na vnitřním trhu EU a ČR, přičemž zdůrazňuje preventivní stránku ochrany zájmů spotřebitelů: „Jen poučený spotřebitel se dokáže účinně hájit“. SČS působí v řadě oblastí - pokrývají odbornosti ve vztahu ke kvalitě a bezpečnosti výrobků včetně potravin, technické normalizaci a standardizaci, kvalitě a bezpečnosti služeb včetně služeb finančního trhu aj.

IČO 00409871, DIČ CZ00409871; sídlo Pod Altánem 99/103, 100 00 Praha 10 – Strašnice; kontakty: +420 261263574, spotrebitel@regio.cz; www.konzument.cz

Kabinet pro standardizaci, o. p. s. (KaStan) je nezávislou obecně prospěšnou společností založenou Sdružením českých spotřebitelů. Cílem je zvyšování bezpečnosti a kvality výrobků a služeb vytvářením a podporou funkce nástrojů zajišťujících účinné zapojení spotřebitelů do standardizačních procesů (technická normalizace, certifikace a posuzování shody, akreditace, dozor nad trhem), včetně uplatňování technických předpisů a norem ve prospěch spotřebitelů a korektního trhu.

IČO 28984072, DIČ CZ28984072; sídlo Pod Altánem 99/103; 100 00 Praha 10 – Strašnice; +420 261263574, normy@regio.cz; www.top-normy.cz